

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 12 (1319) 22 САКАВІКА 2017 г.

25 сакавіка - Дзень Волі

100 гадоў ад часу заснавання Беларускага нацыянальнага камітэта

Беларускі нацыянальны камітэт (г. Менск), БНК - орган палітычнага прадстаўніцтва беларускага нацыянальнага руху ў г. Менску з 27 сакавіка па 10 ліпеня 1917 г. На чале камітэта ўвесь час быў яго старшыня Раман Аляксандравіч Скірмунт (1868-1939).

Утвораны ў Менску 27 сакавіка 1917 г. З'ездом беларускіх нацыянальных арганізацый для рэалізацыі пастановаў з'езду - выпрацоўкі ў кантакце з Часовым урадам Расіі асноўнага аўтаноміі Беларусі ў складзе Расійскай федэратыўнай рэспублікі і падрыхтоўкі выбараў у Беларускаю Краёвую Раду (планаванага найвышэйшага органа ўлады аўтаномнай Беларусі). Гэта быў максімум, чаго можна было патрабаваць у тагачасных умовах ад Часовага ўрада Расіі, які кантраляваў тэрыторыю цэнтральнай і ўсходняй Беларусі (з Менскам) і адкладваў пытанне аб дзяржаўным уладкаванні Расіі да склікання Устаноўчага сходу Расіі, аднак неафіцыйна стаяў на прынтцыпе "адзінай і недзялімай Расіі".

На з'ездзе ў склад БНК былі выбраны 18 сяброў: 10 асоб ад БСГ, а астатнія ад іншых партый і арганізацый: Раман Скірмунт, Павел Аляксук, Усевалад Фальскі, Браніслаў Тарашкевіч, Лявон Заяц, Аркадзь Смоліч, Эдвард Будзька, Вінцэнт Гадлеўскі, Яўсей Канчар, Іван Краскоўскі, Алесь Бурбіс, Казімір Кастравіцкі, Бабарыкін, Фабіян Шантыр, Міхаіл Кахновіч, Вацлаў Іваноўскі, Лявон Дубейкаўскі, Зміцер Жылуновіч. Быў абраны і прэзідыум БНК: Раман Скірмунт (старшыня), Павел Аляксук (намеснік старшыні), Усевалад Фальскі (намеснік старшыні), Лявон Заяц (скарбнік), Браніслаў Тарашкевіч (пісар-сакратар). З'езд выбраў і дэлегацыю (на чале са Скір-

Раман Скірмунт

мунтам) для перагавораў з Часовым урадам Расіі аб аўтаноміі Беларусі.

Большасць сяброў БНК належала да сацыялістычнай партыі БСГ, аднак кірунак дзейнасці з'езду і новастворанага БНК вызначала невялікая група палітыкаў (Раман Скірмунт, Павел Аляксук і ксёндз Вінцэнт Гадлеўскі), якая мела цесныя стасункі з лідарамі Менскага таварыства сельскай гаспадаркі і прытрымлівалася не сацыялістычных, а ліберальна-дэмакратычных поглядаў - блізкіх да поглядаў расійскіх лібералаў - "кадэтаў", якія пераважалі ў складзе Часовага ўрада Расіі. Яшчэ да сакавіцкага з'езду беларускіх нацыянальных арганізацый (1917) буйныя абшарнікі Эдвард Вайніловіч (старшыня Менскага таварыства сельскай гаспадаркі), князь Станіслаў Радзівіл і даўня мяцэнатка беларускамоўнага друку княгіня Магдалена Радзівіл ахвяравалі на патрэбы Рамана Скірмунта і будучага БНК значныя фінансавыя сродкі.

Раману Скірмунту пачаткова ўдавалася стрымліваць радыкальныя патрабаванні сацыялістаў у БНК па той прычыне, што ў Расіі тады панавала ўлада Часовага ўрада Расіі (дзе дамінавалі лібералы), таму многія прыхільнікі сацыялізму лічылі ў той час, што лібералы са сваёй праграмай утрыманца ва ўладзе новай Расіі, і не думалі, што лібералы хутка выпусцяць уладу, а рэвалюцыя ў Расіі будзе "паглыбляцца што-раз далей, аж да камунізму".

Імкнучыся рэалізаваць

сваю палітычную праграму (аўтаномія Беларусі), БНК спрабаваў заручыцца падтрымкай сялянства і выканаць пастанову З'езду беларускіх нацыянальных арганізацый (1917) аб арганізацыі сялянства. БНК склікаў 4 красавіка 1917 г. краёвы сялянскі з'езд, на які прыехалі прадстаўнікі сялян Віленскай, Менскай і Магілёўскай губерняў, і на якім пачалося абмеркаванне не толькі палітычнага пытання, але і аграрнага, што не планавалася арганізатарамі з'езду і лідарамі БНК. Сялянскія дэлегаты выказалі ў падтрымку аграрнай праграмы БСГ (якая адпавядала поглядам не лібералаў, а расійскіх меншавікоў - канфіскацыю ўсёй зямлі ў Беларусі без кампенсацыі былым уласнікам і перадачу ўсёй зямлі органам мясцовага самакіравання, якія б здавалі яе сялянам у арэнду) і выказаўся за стварэнне пад эгідай БНК сялянскіх арганізацый на месцах.

Пасля ўтварэння БНК (якому з'езд надаў права кааптацыі) на яго паседжаннях часта бывалі Эдвард Вайніловіч, князь Станіслаў Радзівіл, князь Геранім Друцкі-Любецкі і іншыя заможныя абшарнікі, - і (паводле ўспамінаў ксёндза Вінцэнта Гадлеўскага) стваралася ўражанне, што "буйныя землеўласнікі на Беларусі пачынаюць пазнаваць самі сябе і варочацца да таго народу, з каторага яны выйшлі", а ідэя палітычнай суб'ектнасці Беларусі ў форме аўтаноміі ў складзе Расіі атрымлівае ў абшарнікаў шчырую падтрымку.

(Заканчэнне на ст. 5.)

ДЗЕНЬ ВОЛІ! Зварот да беларускага народа

Шаноўныя суродзічы, дарэгія сябры беларусы!

Ад імя Рады Беларускай Народнай Рэспублікі віншую вас з нашым вялікім нацыянальным святам! У гэты дзень, 25 сакавіка 1918 г., пасля доўгай няволі, калі вонкавы свет забыўся пра нашае існаванне, народ наш заявіў, што хоча жыць у сваёй незалежнай дзяржаве. Давялося чакаць яшчэ больш як сем дзесяцігоддзяў, пакуль Беларусь стала ўсім прызнанай дзяржавай, але калі б не было ў сакавіку 1918 года людзей, якія моцна верылі ў сваё права быць вольнымі на сваёй зямлі, не здабылі б мы ў жніўні 1991-га сваёй дзяржавы.

Дарэгія сябры, праз год, 25 сакавіка 2018 г., мы адзначым 100-гадовы юбілей абвяшчэння незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі. У нармальнай дэмакратычнай краіне, дзяржава рыхтавацца б да вялікага свята, але цяпер, на жаль, настроі не святочны. У гэтым 2017 годзе наш край ізноў апынуўся пад пагрозай быць зняволеным тым самым часопнікам. Развіццё апошнім часам падзеяў вельмі трывожнае. Перад мілітарызаванай нашай зямлі расейскімі базами і манеўрамі з удзелам тысячаў расейскіх вайскоўцаў, Беларусь успрымаецца Заха-

дам верным саюзнікам Масквы, і падзел паміж двума светамі пакідае нас штораз часцей на баку варожай нам імперыі. У выпадку вайны наш народ ізноў зробіцца першай яе ахвярай. Звяртаюся сёння да беларускага народа, у Беларусі і ўва ўсім свеце. Гэтак, як нашая гераічная моладзь, якая нядаўна бараніла Курапаты, скажыце ўсяму свету і прамаскоўскім хаўруснікам у Менску, што беларускі народ не збіраецца ізноў паміраць за чужыя імперыі, што край наш выбраў нейтралітэт, калі ён меў магчымасць выказаць сваю волю, і што ён быў уцягнуты ў варожую нам Еўразійскую зону, нягледзячы на гэтае жаданне, выказанае ў Канстытуцыі. У гэты вельмі неспакойны час, калі кожная дзяржава мае свае ўласныя клопаты і не мае часу прыслухавацца да чужых праблемаў, цяжка пераканаць тых, хто гэтага не ведае, што мілітарныя базы на сваёй зямлі мы ўспрымаем, як пагрозу незалежнасці нашай дзяржавы. Аднак пра гэта трэба гаварыць, трэба пісаць усім нам як індыўідуальна, гэтак і калектыўна, ад імя беларускіх арганізацый, зварты да ўрадаў краінаў, дзе мы пражываем. Трэба рабіць усё магчымае, каб нас бачылі, каб нас чулі, каб ведалі, што народ

наш ізноў пад пагрозай з боку суседа, злачынную небяспеку якога свет нарэшце зразумеў. Трэба, каб лінія абароны Еўропы праходзіла не ўздоўж заходняй мяжы Беларусі з Еўразіяй, а ўздоўж мяжы ўсходняй - з Расеяй.

Дарэгія мае суродзічы на Бацькаўшчыне, трэба, каб вы таксама заявілі свету, што вы ізноў быць калоніяй Масквы не збіраецеся. З сумам канстатую, што трэба быць героем, каб у Беларусі змагацца за волю нашай зямлі. З глыбіні сэрца віншую тых, хто гэта штодзённа робіць. Свет пра вашае змаганне ведае. Воля і Незалежнасць Беларусі, у першую чаргу - у вашых руках!

Жыве Беларусь!
Івонка Сурвіла,
старшыня Рады
Беларускай Народнай
Рэспублікі.
Сакавік, 2017 г.

65 гадоў з дня нараджэння Алеся Емяльянава

Алесь (Аляксандр Міхайлавіч) ЕМЯЛЯНАЎ (20 сакавіка 1952, вёска Забалацце, Чавускі раён - кастрычнік 2005) - беларускі паэт, перакладчык.

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. У 1969 г. закончыў Чавускую СШ № 1. З 1969 па 1971 г. вучыўся ў БСГА. У 1971-1973 гг. служыў у памежных войсках. Пасля дэмабілізацыі працаваў электрыкам у Менску, у 1973-1983 гг. - карэспандэнт газеты "Чырвоная змена", "Піянер Беларусі", у 1983-1987 гг. - у Галоўнай рэдакцыі літаратурна-драматычных праграм Беларускага тэлебачання, з 1987 г. - літкансультант СП Беларусі. У 1983 г.

завочна закончыў філфак БДУ. З 1990-1991 гг. - старшыня Каарданацыйнай рады Нацыянальна-дэмакратычнай партыі Беларусі.

Літаратурнай працай пачаў займацца ў 1968 г. Першы верш "Краіна марской красы" надрукаваны ў 1968 г. у часопісе "Бярозка". Адзін з аўтараў і стваральнікаў тэлечасопіса "Літаратурная Беларусь". Курыраваў выхад у эфір літаратурна-мастацкага часопіса "Бут" Берасцейскай студыі тэлебачання. Пад яго рэдакцыяй выходзілі штомесячныя перадачы "Сугучча" аб перакладзе на беларускую мову твораў замежных пісьмнікаў. Пісаў пра жыццё сучасніка,

яго любоў да Радзімы, роднай мовы, прыроды: гэта зборнікі "Ранак поўніцца жывцом", "Нязжатае поле", "На падкове дарог".

Вікіпедыя.

ISSN 2073-7033

"Чытанка для маленькіх" - 2

Прэзентацыя "Чытанкі для маленькіх" - 2 адбылася ў дзіцячай бібліятэцы імя Астроўскага 11 сакавіка, у суботу. Гэта вельмі прасторнае і ўдалае месца: пасярод чытальнай залы - хатка з комінам і домік Карлсана, які жыве на даху, горка і гульнявая пляцоўка. Дзецям было дзе разгуляцца і палазіць. Але ўсіх запрасілі ў вялікую глядацкую залу са сцэнай.

Вядоўца - самы папулярны і любімы сучасны паэт Андрэй Хадановіч, якога дзеткі слухаюць уважліва і нібы заварожана. Ён пацікавіўся, які юбілей мы сёлета святкуем. І адразу атрымаў адказ - 500-годдзе першай друкаванай беларускай кнігі. У 1517 г. наш славуты асветнік Францішак Скарына з Полацка ў Празе надрукаваў кнігу "Псалтыр".

Андрэй прадставіў "Чытанку для маленькіх" - 2 - зборнік казак і вершаў, прыгожа ілюстраваны мастацкай Дар'яй Мандзік, укладальнікам якой з'яўляецца паэт Анатоль Івашчанка.

Лялечны спектакль паводле народнай казкі са зборніка "Як курачка пеўніка ратавала" прадставілі Святлана Тоўсіцкі і Арцём Сітніцаў. Усе разам з курачкай Чубаткай дапамагалі ратаваць пеўніка Петруська. Было шмат ахвотных выконваць ролі пекара, касцоў, каровы, за што атрымалі ў падарунак часопісы "Буся".

Пасля Святлана і Арцём выканалі песню "Мой дзядуля меў хлеў" - пераклад англійскай "Old MacDonald had a farm" ад Матулі Гускі. Усе

ахвотныя апранулі шапачкі ў выглядзе жывёл, пачапалі іх намаляваныя выявы і, стаўшы ў круг, разам заспявалі пра цялё, ягнё, парасё, куранё, качанё, гусянё. У час песні паказваліся актыўныя рухі, і ўсе дружна іх паўтаралі і падпявалі: "Я-я-ё". Удзельнікі атрымалі паштоўкі ад кампаніі "Будзьма беларусамі", а тыя, хто адгадаў назвы інструментаў - гітара, акарына, жалейка, - значкі "Пяцісотгоднасць".

Пасля дзеткі разам Андрэем Хадановічам з цікавасцю пачыталі вершыкі пра калючыя агуркі і прыставучую дзяўчынку, пра ката-льва. З захапленнем падбіралі рыфмы і хорам заканчвалі радкі вершаў Р. Барадудзіна, паўтаралі хуткамоўкі. І развучылі верш "Жаў-

тун-Баўтун сядзеў на муры" - пераклад "Humpty-Dumpty" з англійскай мовы Веры Бурлак з яе новай кнігі "Аліса скрозь лустэрка".

Затым гурт "Мярэжа" распавёў пра народнае свята Саракі (22 сакавіка), калі пяклі з цеста сорок птушчак і падкідвалі ўгору, і Гуканне вясны, калі ўзыходзілі на гару і спявалі вяснянкі. Усе разам развучылі песню "Агу, вясна", гукаючы: "У-у-у". Паводзілі карагод пад песню "Што й па мору". Праспявалі "Куру-шчабатуру" і пагулялі ў "Явар".

Напрыканцы можна было атрымаць аўтографы ад аўтара "Нататак таткі" і некалькіх вершаў "Чытанкі" Андрэя Хадановіча.

Наш кар.

Падарожжа ў мінулае

16 лютага 2017 г. ў Нясвіжскай цэнтральнай раённай бібліятэцы імя П. Пранузы прайшла навукова-практычная канферэнцыя "Лёсам з Нясвіжчынай. 1-я палова XX ст.", прысвечаная людзям, якія тут нарадзіліся, жылі, тварылі, людзям, якія праславілі наш край не толькі ў нашай краіне, але і далёка за яе межамі.

Ідэя арганізаваць канферэнцыю, прысвечаную выдатным прадстаўнікам Нясвіжчыны першай паловы XX ст. узнікла падчас сустрэчы супрацоўнікаў бібліятэкі з сябрамі ГА "Нясвіжане" (Польшча).

Адкрыў навукова-практычную канферэнцыю А.І. Майсеня, намеснік старшын Нясвіжскага райвыканкама. Плёну ў працы ўдзельнікам пажадалі А.І. Бутэвіч, дзяржаўны дзеяч, сябар Беларускага саюза журналістаў і Саюза беларускіх пісьменнікаў, Ганаровы грамадзянін г. Нясвіжа і Мечаслаў Часлававіч Лысы, старшыня Рэспубліканскага грамадскага аб'яднання "Саюз палякаў на Беларусі".

Вікторыя Жукевіч-Дзівота, сябра ГА "Нясвіжане" прадставіла змястоўны матэрыял, прысвечаны жыццю і дзейнасці М. Лычкоўскага, К. Крашэўскага, М. Стралко, Ю. Баранцэвіча, П. Ярашэвіча і інш.

Пра творчыя ўзаемазвязі кампазітараў і літаратараў Нясвіжчыны нам расказала Т.Г. Мдзівані, доктар мас-

тацтвазнаўства, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь.

"З дзіцячых гадоў я выхоўваўся ў Нясвіжы і год ад года не толькі больш і больш прывязваўся да гэтага некалі магутнага месца, але і ўсё глыбей адчуваў нейкую непадрабную павагу, амаль культавую павагу перад гэтым найстаражытнім радзівілаўскім уладаннем." - Так пісаў ў прадмове да сваёй кнігі "Да гісторыі Нясвіжа" ў 1937 г. Баляслаў Таўрагініскі, вядомы гісторык Нясвіжчыны, пра дзейнасць якога нам расказала доктар мастацтвазнаўства Вольга Бажэнава.

Наша гісторыя неразрыўна звязана з гісторыяй царквы. Пра тое, хто прыслужваў у праваслаўным храме 1-й па-

ловы XX ст. апісала доктар мастацтвазнаўства Л. Густова-Рунцо падчас свайго дакладу "Калектыўны партрэт царкоўна-служыцеля Менскай епархіі першай паловы XX стагоддзя".

Напрыканцы 90-х гадоў XX стагоддзя ў Нацыянальную бібліятэку Беларусі была перададзена частка нотнага архіва Нясвіжскага касцёла Божага цела. Сярод вялікай колькасці твораў былі знойдзены і рукапісы сачыненняў Эдварда Гірда. Менавіта аб творчай дзейнасці нясвіжскага кампазітара і арганіста нам расказала Галіна Цмыг, кандыдат мастацтвазнаўства.

Шмат цікавай інфармацыі аб дзейнасці беларускага культурна-асветнага дзеяча, педагога, мемуарыста Язэпа

Шнаркевіча мы даведаліся праслухаўшы даклад старшага навуковага супрацоўніка Нацыянальнага гістарычна-культурнага запаведніка Нясвіж А.У. Блінца.

Вядомы рускі паэт сказаў: "Няма нічога больш чалавечнага ў чалавеку, ... чым патрэбнасць звязваць мінулае са сваім часам". Вось і мы, удзельнікі канферэнцыі зрабілі невялікі экскурс ў мінулае нашага роднага краю. Прыемна, што матэрыялы канферэнцыі папоўняць фонд раённай бібліятэкі, і імі змогуць карыстацца нашы чытачы.

З.А. Сілкова,
загадчык ААІП
Нясвіжскай
цэнтральнай
раённай бібліятэкі
імя П. Пранузы.

Гасцінцы з пуцявін гасцінцаў

Некаторыя менскія творчыя асобы заўважылі, што даўно не з'яўляўся на мерапрыемствах і вечарынах славуты паэт і краязнавец Сяргей Сцяпанавіч Панізьнік. Пайшлі чуткі, што творца хварэе, альбо з'ехаў у Чэхію на ПМЖ.

Але, як даведаўся сябар рэдкалегіі "Нашага слова", творца працаваў над новай кнігай, якая мае назву "Гасцінцы з пуцявін гасцінцаў", якая пабачыла свет у выдавецтве "Тэхналогія" некалькі месяцаў таму... У зборнік вайшлі лепшыя вершы Сяргея Панізьніка (1942 г.н.), адрасаваныя дзецям малодшага, сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту. Разам з аўтарам маленькія вучні даведваюцца, дзе растуць усмешкі, атрымліваюць падказкі, складаюць казкі і навука-

юцца прамаўляць чароўныя словы. Школьнікі-падлеткі рушаць у паход разам з легендарным князем Боем, апрануць светлую кальмугу слова і атрымаюць пароль кавалераў.

Юнакі наведаюць хутар продкаў, спяюць бабуліныя песні і назаўсёды захаваюць у сэрцы заповяты СКАРЫНЫ. Аднак дарослым кніга таксама прыдасца: каб з дапамогай непаўторнага аўтарскага гуку папоўніць запас жыццяпісу і арыгінальных вобразаў нанова ажывіць ПАМЯЦЬ-КВАРТУ і папоўніць запас жыцця.

Укладанне і прадмову да кнігі зрабіла Аксенія Тарасевіч, а дызайн вокладкі зроблены з выкарыстаннем малюнка Яны Янішчыц. У афармленні шматтытулаў скарыстаныя малюнкi Меланні Панізьнік.

Кніга мае наклад 300 асобнікаў. Раю набыць бацькам, а таксама дзядулям і бабулям азнаёміцца з літаратурна-мастацкім выданнем на сядзібе ТБМ у Менску і набыць кніжку.

Аляксей Шалахоўскі,
гісторык культуры.

